

**ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Г'ю Лофтінґ

**ПОДОРОЖІ
ЛІКАРЯ ДУЛІТЛА.
ЗАПАЛЕННЯ ВОГНЮ**

Харків
«ФОЛІО»
2020

Перша глава

ВЕЛИКА МИТЬ

Наступна частина нашої проблеми була найважчою: як відкотити вбік, спихнути вниз чи розбити гігантську плиту. Коли ми дивилися, як вона височіє над нашими головами, то це завдання з нашими невеличкими силами виглядало зовсім безнадійним.

Але сигнали живих людей із нутрощів гори надали нам нового завзяття. І вже за мить ми всі нишпорили повсюди, намагаючись відшукати отвір чи розколину, з яких можна було б почати рятувальні роботи. Чі-Чі видряпався по прямовисній плиті й дослідив її верх, яким вона сперлася на схил гори. Я внизу викорчовував чаргарник і обдирав в'юнкі рослини, під якими могло б ховатися якесь слабке місце, Лікар іще нарвав листочків і написав нові картинкові листи для того, щоб Джабізрі заніс їх усередину, якщо тільки він знову покажеться, а Полінезія тимчасом принесла жменю горіхів і заштовхала їх у жукову нірку, один за одним, щоб полонені всередині гори їх з'їли.

— Горіхи такі поживні, — зауважила вона.

Але відкриття, яке зрештою й привело нас до успіху, зміг зробити Джип, який рив землю в основі плити, немов управний щуролов.

— Лікарю, — загорлав він, біжучи до Джона Дуліттла, з носом геть вимазаним чорною грязюкою — ця плита внизу спирається всього-на-всього на шар м'якого ґрунту. Там копати нічого робити. Я гадаю, що печера за плитою просто розташована зависоко, аби індіанці могли руками докопатися до землі, бо інакше вони б уже давно могли б прорити собі хід на волю. Якби нам тільки вдалося прибрати земляну основу з-під плити, вона б могла трошки з'їхати вниз. І тоді, можливо, індіанці зуміли б вилізти через верх.

Лікар поспішив оглянути місце, де копав Джип.

— Так, справді, — сказав він, — плита стоїть настільки прямовисно, що якщо в нас вийде прибрати ґрунт з-під цього переднього краю, то вона могла б упасти прямо вниз у цьому напрямкові. Це варто спробувати. Нумо всі до роботи, хутчій!

У нас не було інструментів, окрім палиць і уламків каменю, які ми могли знайти навколо. Мабуть, зі сторони ми виглядали досить дивно: уся команда, присівши навпочіпки, гребла і рила землю під плитою, як шість борсуків, вишикуваних у рядок.

Десь приблизно через годину, протягом якої, попри холод, піт бризкав із наших лобів на всі боки, Лікар застеріг:

— Будьте готові відскочити з-під неї, геть з її шляху, як тільки помітите, що вона починає рухатися. Якщо ця плита впаде на когось, то розчавить його тонше, ніж млинець.

Раптом ми почули скрипучий, скреготливий звук.

— Обережно! — заволав Джон Дуліттл. — Вона зрушила! Розбігайтеся!

Ми кинулися на обидва боки навтьоки від смерті. Величезна скеля повільно з'їхала вниз десь на фут в ту канавку, яку ми під нею викопали. На секунду я відчув розчарування, бо виглядало все це так само безнадійно, як і раніше, — ніяких ознак входу в печеру над плитою не з'явилося. Але коли я поглянув угору, то побачив, що верх плити дуже помалу відходить від схилу гори. Ми вивели її з рівноваги. В міру того, як вона відділялася від поверхні гори, з-позад неї почали долимати голоси людей, які щось радісно кричали незрозумілою мовою. Швидше й швидше верх почав перехилятися вперед, а потім униз. З громовим гуркотом, який струсонув увесь гірський хребет, плита гепнулася вниз на землю й розкололася надвоє.

Як я можу описати вам цю першу зустріч двох найбільших натуралістів, яких коли-небудь бачив світ, Довга Стріла, син Золотої Стріли, та Джон Дуліттл, Доктор Медицини з Паддлбі-на-Болоті? Ця сцена й нині стоїть у мене перед очима, виразна й чітка в кожній своїй деталі, попри те, що все це відбувалося багато-багато років тому. Однак коли я тепер почав писати про це, то слова здалися мені занадто убогою річчю, аби передати вам цю величну подію.

Я знаю, що Лікар, чие життя, безперечно, було сповнене справжніх подвигів, завжди вважав звільнення індіанського науковця найзначнішою справою, яку він зробив у своєму житті.

Що ж до мене, то, знаючи, як багато ця зустріч для нього значить, я був увесь на голках і шпильках від нетерплячки й цікавості, аж доки та величезна каменяка нарешті загриміла вниз і ми змогли поглянути, що ж ховається за нею.

Нам відкрився похмурий чорний вхід до тунелю висотою в повних двадцять футів. У центрі отвору стояв величезний червоношкірий індіанець, він був сім футів на зріст, гарний, мускулистий, стрункий і оголений, якщо не вважати вишитий бісером шмат полотна, обмотаний навколо талії, та орлине перо у волоссі. Однією рукою він прикривав обличчя, щоб захистити очі від сліпучого сонця, якого він не бачив багато днів.

— Це він! — я почув, як Лікар шепоче поряд зі мною. — Я пізнаю його за великим зростом і шрамом на підборідді.

І він повільно рушив уперед, через повалену кам'яну плиту, простягнувши руку червоношкірому чоловікові.

Нарешті індіанець прибрав долоню з очей. І я побачив, що в них був цей незвичайний проникливий вогник, як в очах орла, але добріший і м'якший. Він повільно підняв свою правицю, а решта його тіла залишилася застиглою й непорушною, як статуя, і взяв руку Лікаря в свою. Це був величний момент. Полінезія кивнула мені з виглядом задоволення й посвяченості. І я почув, як розчулено зашморгав Бампо.

Потім Лікар спробував заговорити з Довгою Стрілою. Але індіанець не знав англійської, а Лікар — індіанської. Тоді, на моє здивування, я почув, що Лікар випробовує різні тваринні мови.

— Вітаю тебе! — сказав він по-собачому. — Радий тебе бачити — кінськими жестами. — Як довго ви були завалені? — оленячою мовою. Проте індіанець жодного разу не поворухнувся й продовжував стояти, прямий і напружений, не розуміючи ні слова.

Лікар спробував ще кілька тваринних діалектів, однак безрезультатно.

Аж поки він не дійшов нарешті до мови орлів.

— Великий Червоношкірий, — сказав він дикими скриками й коротким клекотом, які використовують великі птахи. — Ніколи в житті я не був такий радий, як сьогодні, коли я знайшов тебе живим.

Раптом скам'яніле лице Довгої Стріли освітілося спалахом розуміння, і відповідь його була теж орлиною мовою:

— Могутня Біла Людино, я завдячую тобі своїм життям. До кінця моїх днів я є твоїм слугою.

Потім Довга Стріла розповів нам, що це була єдина мова птахів чи звірів, яку він спромігся вивчити. Але й нею він уже дуже довго не послуговувався, оскільки орли ніколи не прилітають на цей острів.

Тоді Лікар дав знак Бампо, який приніс горіхи й воду. Проте Довга Стріла не став ні їсти, ні пити. Узявши продукти з вдячним кивком голови, він повернувся й відніс їх у темряву печери. Ми пішли слідом за ним.

Усередині ми знайшли ще дев'ятьох індіанців, чоловіків, жінок і хлопчиків, які лежали на кам'яній долівці в жахливому стані, худючі й виснажені.

У декого очі були заплющені, наче вони були мертві. Лікар негайно обійшов їх і послухав їм серце. Усі вони

були живими, але одна жінка була настільки слабка, що не могла підвестися на ноги.

За наказом Лікаря Чі-Чі та Полінезія кинулися в джунглі шукати ще фруктів та води.

Поки Довга Стріла ділив ту їжу, що в нас була, поміж своїх виснажених голодом друзів, ми раптом почули шум, який долинав ззовні. Обернувшись, ми побачили на вході скупчену зграю індіанців, які так негостинно зустріли нас на березі.

Спочатку вони з цікавістю вдивлялися в темряву печери. Але як тільки розгледіли Довгу Стрілу та інших індіанців, що були з нами, то кинулися всередину. Вони сміялися, плескали долонями з радощів і щось торохкотили по-своєму з шаленою швидкістю.

Довга Стріла пояснив Лікареві, що дев'ятеро індіанців, яких ми знайшли із ним у печері, це були дві сім'ї, які супроводжували його в горах і допомагали збирати лікарські трави. І поки вони шукали спеціальний вид моху, що сприяє травленню і росте тільки всередині сирих печер, велика кам'яна плита сковзнула вниз і перекрила їм вихід. Наступні два тижні вони жили на цілющому мохові і тій свіжій воді, яка крапала з вологих стін печери. Решта індіанців на острові втратили надію знайти їх й оплакували їх як мертвих, а тепер вони були страшенно здивовані й щасливі побачити, що їхні родичі живі.

Коли Довга Стріла повернувся до новоприбулих і сказав їм їхньою мовою, що це білий чоловік відшукав і визволив їхніх рідних, вони всі зібралися навколо Джо-

на Дуліттла, говорячи всі водночас і б'ючи себе кулаками в груди.

Довга Стріла пояснив, що вони просять пробачення і намагаються розповісти Лікареві, як вони шкодують, що виглядали такими недружелюбними на узбережжі. Вони ніколи раніше не бачили білої людини й злякалися Лікаря по-справжньому, особливо коли побачили, як він бесідує з дельфінами. «Ми подумали, що це сам диявол», — сказали індіанці.

Потім вони вийшли з печери й стали розглядати величезний камінь, який ми звалили вниз. Він був завбільшки з цілу галявину, й вони обходили й обходили довкола нього, показували пальцями на розлам, який пройшов посередині скелі, й дивувалися, яким чудом можна було її скинути.

Мандрівники, які після того відвідували Мавпопавучий острів, розповідали мені, що ця гігантська кам'яна плита тепер є одним з місць, яке обов'язково показують усім прибульцям. І що індіанські провідники, коли приводять туди відвідувачів, завжди розказують свою власну історію про те, звідки вона взялася. Вони оповідають, що коли Лікар довідався, що скеля закрила в пастці його друга Довгу Стрілу, то так розлютився, що розколов гору навпіл голими руками й випустив бранця на волю.

Зміст

Частина перша

<i>Перша глава.</i> Велика мить	5
<i>Друга глава.</i> «Люди Плавучої Землі»	12
<i>Третя глава.</i> Вогонь	16
<i>Четверта глава.</i> Що змушує острів плавати	20
<i>П'ята глава.</i> Війна!	24
<i>Шоста глава.</i> Генерал Полінезія	30
<i>Сьома глава.</i> Папужачий мир	34
<i>Восьма глава.</i> Висячий камінь	38
<i>Дев'ята глава.</i> Вибори	44
<i>Десята глава.</i> Коронація Короля Джонґа	52

Частина друга

<i>Перша глава.</i> Новий Попсіпетель	59
<i>Друга глава.</i> Думки про батьківщину	66
<i>Третя глава.</i> Наука червоношкірого чоловіка	71
<i>Четверта глава.</i> Морський змій	75
<i>П'ята глава.</i> Загадку мови молюсків нарешті розкрито	83
<i>Шоста глава.</i> Останнє засідання кабінету	89
<i>Сьома глава.</i> Лікареве рішення	93